

УДК 7.038:008(477.51)

DOI <https://doi.org/10.15407/nte2026.01.114>

СОЛДАТЕНКО ОЛЕКСАНДР

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (Чернігів, Україна).

ORCID ID: 0000-0001-7400-2779

SOLDATENKO OLEKSANDR

a Ph.D. in Pedagogics, an associate professor, an associate professor at the Art Disciplines Department of T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Collegium» (Chernihiv, Ukraine).

ORCID ID: orcid.org/0000-0001-7400-2779

Бібліографічний опис:

Солдатенко, О. (2026) Вплив глобалізації та сучасних трендів світового мистецтва на культуру Чернігівського регіону. *Народна творчість та етнологія*, 1 (409), 114–126.

Soldatenko, O. (2026) The Impact of Globalization and Modern Trends in World Art on the Culture of the Chernihiv Region. *Folk Art and Ethnology*, 1 (409), 114–126.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2026. Опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ СВІТОВОГО МИСТЕЦТВА НА КУЛЬТУРУ ЧЕРНІГІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Анотація / Abstract

Статтю присвячено аналізу впливу сучасних трендів світового мистецтва на культурний розвиток Чернігівського регіону в умовах глобалізації та інтенсифікації міжкультурних комунікацій. **Мета статті** – є визначення світових мистецьких тенденцій, які вже присутні в культурному житті Чернігівського регіону, як вони впливають на локальних митців, заклади культури і громадську аудиторію та які перспективи це відкриває. Аналіз останніх зарубіжних і вітчизняних досліджень засвідчує суттєву увагу наукової спільноти до проблематики сучасних трендів світового мистецтва та їхнього впливу на локальні культурні системи. У студії розглянуто теоретичні засади сучасного мистецтва, окреслено основні характеристики актуальних мистецьких трендів (digital art, перформанс, інсталяція, стріт-арт, NFT-мистецтво), а також проаналізовано вплив масової культури, медіа й технологій на художні процеси. Значну увагу приділено ролі глобальних мистецьких подій у формуванні нових цінностей і художніх практик. Охарактеризовано історико-культурну спадщину та сучасну культурну інфраструктуру Чернігівського регіону, проаналізовано участь місцевих митців у всеукраїнських і міжнародних мистецьких проектах. У статті висвітлено особливості проникнення сучасних мистецьких практик у регіональний контекст, використання новітніх технологій у культурних подіях і трансформацію художньої освіти під впливом глобальних трендів. Акцентовано увагу на процесах синтезу традиційних і сучасних форм мистецтва, що сприяють переосмисленню локальних культурних кодів. Узагальнено соціокультурні наслідки зазначених процесів, зокрема, зміну сприйняття мистецтва місцевою аудиторією, формування нової мистецької спільноти та зростання туристичної привабливості регіону, а також окреслено наявні виклики,

пов'язані з комерціалізацією та ризиками втрати автентичності. Зроблено висновок про значний потенціал сучасного мистецтва як чинника культурного розвитку Чернігівщини та важливість збереження балансу між глобальними мистецькими тенденціями й локальною культурною самобутністю.

Ключові слова: сучасне мистецтво, світові мистецькі тренди, локальна культура, культурна ідентичність, глобалізація культури, діджиталізація, регіональний культурний простір, Чернігівський регіон.

The article is dedicated to the analysis of the impact of contemporary global art trends on the cultural development of the Chernihiv region in the context of globalization and intensified intercultural communications. The article is aimed at the identifying the main contemporary global art trends those have been already present in the cultural life of the Chernihiv region, how they influence the local artists, cultural institutions and the public audience and what prospects are caused by these phenomena. The analysis of recent research by Ukrainian and international scholars demonstrates sustained academic interest in contemporary global art trends and their impact on local cultural systems. The theoretical principles of the modern art are considered in the study, the essence and key characteristics of current artistic trends, such as digital art, performance, installation, street art, and NFT art, are outlined and the influence of mass culture, media and digital technologies in shaping contemporary artistic processes are analyzed. Particular attention is paid to the influence of global art events on the formation of new values and artistic tendencies. The historical and cultural heritage and modern cultural infrastructure of the Chernihiv region is characterized, and the participation of the local artists in national and international art projects is analyzed. The peculiarities of penetration of contemporary artistic practices into the regional context, the use of innovative technologies in cultural events and the transformation of art education under the influence of global trends are described in the article. Special emphasis is placed on the processes of the synthesis of traditional and contemporary forms of art assisting the reinterpretation of local cultural codes. The social and cultural consequences of these processes are summarized, including changes in audience perception, the formation of new artistic communities and increased tourist attractiveness of the region, and existing challenges connected with commercialization and the risks of loss of authenticity are also outlined. It is concluded on the significant potential of contemporary art as a factor in the cultural development of the Chernihiv region and the importance of maintaining a balance between global artistic trends and local cultural originality.

Keywords: contemporary art; global art trends; local culture; cultural identity; cultural globalization; digitalization; regional cultural space; Chernihiv region.

Вступ. Постановка проблеми. У ХХІ ст. світове мистецтво розвивається в умовах інтенсивної глобалізації, цифровізації та міжкультурної взаємодії. Необхідність інтеграції в глобальний мистецький простір зумовлює появу нових художніх практик, форм самовираження й моделей культурної комунікації. Сучасні тренди світового мистецтва активно впливають не лише на мегаполіси, а й на регіональні культурні простори. Водночас сучасні виклики, такі як воєнний стан, міграційні процеси, трансформація культурних інституцій і форм споживання мистецтва, суттєво змінюють умови культурного розвитку Чернігівського регіону. Вплив світових мистецьких трендів на локальну культуру має нерівномірний і фрагментарний характер, що зумовлює низку суперечностей, зокрема між прагненням до збереження традиційних форм мистецтва (академізму, фольклору) та об'єктивною потребою оновлення візуальної

мови регіональної культури, а також між глобальними тенденціями до «універсалізації» мистецтва й необхідністю збереження регіональної ідентичності Чернігівського краю. У цьому контексті актуалізується проблема взаємодії глобальних мистецьких процесів із локальними культурними традиціями, у тому числі в регіонах із потужною історико-культурною спадщиною, до яких належить Чернігівщина.

Актуальність обраної теми. Сучасні мистецькі практики швидко транслюються між країнами завдяки цифровим мережам і міжнародним подіям, що робить вивчення їхнього впливу на локальні спільноти надзвичайно актуальним. Окрім позитивних можливостей, глобалізація приносить ризики у вигляді культурної гомогенізації, які потребують стратегічного реагування. Чернігівський регіон має багатий культурний пласт і водночас потребує адаптації до цих глобальних змін, щоб залишатися

конкурентоспроможним у культурному просторі. Аналіз впливу світових трендів допомагає виявити точки перетину традицій та інновацій, що може стати основою регіонального розвитку й має практичне значення для працівників культури, освітян у плануванні програм та проєктів. Саме тому наукове осмислення впливу сучасних трендів світового мистецтва на культуру Чернігівського регіону є важливим з огляду на потребу формування ефективних стратегій розвитку місцевих мистецьких інституцій, підтримки молодих митців та інтеграції регіону в міжнародне культурне поле. Дослідження цієї проблематики сприятиме глибшому розумінню взаємодії глобальних і локальних культурних процесів, а також визначенню перспективних напрямів розвитку мистецького життя регіону в умовах сучасних викликів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом багато світових учених вивчали тему сучасних трендів світового мистецтва.

Серед зарубіжних, наприклад, Сяоюй Янь (Китай) у своїй статті досліджував, як саме сучасне мистецтво змінює візуальний дизайн через нові медіа та художні підходи, піддаючись впливу художніх тенденцій свого часу [21]. Учений Ян Дін (Китай) запропонував детальне розуміння того, як штучний інтелект трансформує сучасне мистецтво, сприяючи інтеграції знань про нього майже в усі дослідницькі дисципліни. Дослідження автора засвідчує суттєву трансформацію ролі мистецтва під впливом технологій штучного інтелекту, результатом якої стало розширення можливостей у сфері створення візуального мистецтва, розвиток методологічних підходів, орієнтованих на роботу з новими типами даних, а також формування інноваційних інтерактивних освітніх інструментів [22]. Результати дослідження проф. Джон Заробелла та Вікторії Муру Дюран-Рюель (США) свідчать про те, що структура сучасного світового мистецтва змістилася в бік децентралізованого

глобального артринку й характеризується різноманітним колом учасників та ресурсів, розподілених по всьому світу. Ця диверсифікація відкрила нові можливості для молодих художників із країн глобального Півдня, тим самим сприяючи більш справедливому та інклюзивному ринку мистецтва. Їх дослідження надає контекст для аналізу впливу мистецької міграції на впізнаваність митців та важливості їх широкого просування на світовому артринку [20].

Українські науковці також досліджували вплив сучасних трендів світового мистецтва та глобалізаційних процесів на культуру України. Скажімо, на думку Наталії Шакун (Національний університет «Чернігівська політехніка»), у сучасному світі все більше місце займають креативні індустрії, що поєднують мистецтво, дизайн, медіа, технології та бізнес і стають важливим фактором формування людського капіталу та економічного розвитку [17]. Стаття Наталії Панас (Національний університет «Львівська політехніка») присвячена впливу сучасних трендів світового мистецтва на культуру України через використання в музеях та галереях цифрових технологій. Наголошується на тому, що вони допомагають не лише зберігати матеріальні носії культурної спадщини, але й створювати інтерактивні й гібридні експозиції [11]. Оксана Чепелик (Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України) у своїй статті досліджувала сучасні мистецькі тренди, акцентуючи увагу на бурхливому розвитку імерсивних технологій (VR/AR), цифрових інсталяцій, відеоарту та медіамистецтва, які змінюють роль простору, глядача та архітектури сприймання сучасного мистецтва [14]. Тимофій Дюкарев (Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв) у своєму дослідженні робить висновки, що глобалізаційні процеси кінця ХХ – початку ХХІ ст. спричинили радикальну трансформацію українського мистецького простору. Діджиталізація суттєво розширила можливості мистецької діяльності, зруйну-

вавши географічні та інституційні бар'єри. Результати дослідження засвідчують формування нового типу арткомунікації, у межах якого соціальні мережі, NFT-платформи та віртуальні галереї функціонують як ключові інструменти взаємодії між художниками, колекціонерами і глядачами, що принципово трансформує традиційні механізми сприйняття та оцінювання мистецтва. Водночас простежується зростання міжнародної підтримки українського мистецтва, що сприяє його активній представленості в провідних світових культурних інституціях. Отже, глобалізаційні процеси відкривають для сучасного українського мистецтва нові можливості інтеграції у світовий культурний простір, а український артринок зазнає глибоких структурних змін під впливом діджиталізації та глобальних комунікативних трендів [7]. Тетяна Длугопольська (Західноукраїнський національний університет) у своїй статті здійснила комплексне дослідження світового ринку творів мистецтва та виокремила ключові сучасні тенденції його розвитку. Обґрунтовано доведено, що ефективність інвестицій у мистецтво зумовлюється сукупністю чинників, зокрема репутацією митця, унікальністю твору, поточними ринковими тенденціями та його історико-культурною цінністю. Водночас підкреслено, що, попри наявні ризики, мистецтво залишається привабливим інвестиційним інструментом для колекціонерів та інвесторів, орієнтованих на довгострокову перспективу [6]. У статті науковців Оксани Марущак, Наталії Гандзій, Ірини Красильникової та Тетяни Голінської (Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського) розглянуто проблему збереження автентичності традицій української культури в умовах сучасного мистецького простору, що формується під впливом глобалізації, технологічного розвитку та соціокультурних трансформацій. Проаналізовано роль молодих митців у творчому поєднанні історичної культурної спадщини із сучасними мистецькими практиками, концептуалізовано зна-

чуність автентичності та традиційних культурних витоків як підґрунтя для художніх інновацій і формування культурної самобутності, а також окреслено роль мистецької освіти й практичної діяльності здобувачів як ключового механізму популяризації, відновлення та міжпоколінної спадкоємності традиційного мистецтва [10]. У статті Іулітти Гончаренко і Вікторії Мулкохайнен (Київський національний університет культури і мистецтв) продемонстровано, як загальні глобалізаційні процеси та візуалізаційні тенденції стимулювали розвиток графічних книжкових жанрів у різних країнах, серед них і в Україні, де в останні десятиліття активний обіг зарубіжних коміксів і манги сприяв популяризації цих різновидів медіа в українському культурному просторі. Водночас вплив світових трендів на формування українських аналогів, зокрема мальовису, проявився через синтез зарубіжного досвіду з локальними художніми традиціями, що дає змогу формувати унікальні мистецькі практики та адаптувати глобальні тенденції до національного контексту [2].

Отже, вітчизняні та зарубіжні науковці останнім часом у своїх працях висвітлювали такі ключові теми: критика глобалізації і водночас увага до локального, коли митці використовують світові тренди, але адаптують їх до місцевих умов, символів, ідентичності; трансформація українського артринку через глобалізацію та цифрові технології; світові тренди мистецтва і їхнє відображення в українському контексті; вплив міжнародних та глобальних мистецьких тенденцій на українське мистецтво через інтеграцію традицій і сучасності; глобальні медіатренди і їхній вплив на українське мистецтво; використання цифрових технологій у музеях та галереях України; дослідження імерсивних середовищ VR/AR у сучасному мистецтві; зміна ролі аудиторії зі споживача на співавтора або учасника, особливо в інтерфейсних проєктах. Наявні дослідження здебільшого зосереджуються на загальноукраїнських або міжнародних процесах, не приділяю-

чи належної уваги регіональній специфіці. Попри зростання інтересу до проблематики регіонального культурного розвитку, питання впливу сучасних трендів світового мистецтва на культуру Чернігівського регіону залишається недостатньо дослідженим у вітчизняному науковому дискурсі. Це зумовлює потребу в комплексному аналізі механізмів адаптації світових мистецьких тенденцій у культурному просторі Чернігівщини та визначенні їхнього впливу на формування сучасного культурного середовища регіону. Умови глобалізації та інтенсивного розвитку сучасного мистецтва зумовлюють суттєві трансформації локальних культурних процесів, зокрема на рівні регіональної культурної ідентичності. Стаття не претендує на вичерпний аналіз усіх трендів світового мистецтва, а зосереджується на окремих (найбільш репрезентативних) явищах, що мають помітний вплив на культурний простір Чернігівського регіону.

Мета й завдання роботи. Метою статті є визначити, які саме світові мистецькі тенденції вже присутні в культурному житті Чернігівського регіону, як вони впливають на локальних митців, заклади культури і громадську аудиторію та які перспективи це відкриває. Завдання включають огляд теоретичних засад сучасних трендів світового мистецтва, аналіз прикладів упровадження нових форматів у регіоні, оцінку соціокультурних наслідків для розвитку культури Чернігівщини.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, сучасні тренди світового мистецтва дуже різноманітні й відзначаються міждисциплінарністю: митці поєднують традиційні техніки із цифровими медіа й перформативними практиками; digital art і NFT відкривають нові форми авторства та ринку, змінюючи економіку мистецтва; перформативні та інсталяційні практики переосмислюють простір і роль глядача, роблячи його активним учасником; стріт-арт демократизує мистецтво та перетворює міський простір на полотно соціальної комунікації. Кожна із

цих форм несе потенціал локальної інтерпретації, але також вимагає технічної підтримки та публічного діалогу. Саме тому для аналізу впливу сучасних трендів світового мистецтва на культуру регіону важливо враховувати як естетичні, так і інституційно-економічні аспекти.

Щодо впливу масової культури, медіа та технологій на мистецькі процеси у світі, то можна констатувати, що медіа трансформують спосіб створення, розповсюдження й сприйняття мистецтва: контент стає вірусним, а автори – інфлюенсерами. Технології знижують комунікаційні і трансляційні бар'єри для митців, але одночасно створюють жорстку конкуренцію за увагу аудиторії. Правильна SMM-стратегія підвищує охоплення та залучення, особливо серед молоді. Масова культура сприяє комерціалізації мистецтва і стимулює створення «комерційно успішних» форматів. Водночас медіа відкривають нові канали для просування регіональних проєктів на національній і міжнародній рівень. Теоретично це вимагає аналізу культурного капіталу й медіалогіки розповсюдження, а практично – розвитку цифрових навичок у митців і менеджерів. Наприклад, онлайн-платформи дозволяють архівувати й демонструвати матеріал поза межами фізичних просторів та дають можливість митцям і культурним інституціям швидко комунікувати з аудиторією та монетизувати контент.

У розповсюдженні сучасних трендів світового мистецтва велику роль відіграють глобальні мистецькі події. Міжнародні бієнале, артярмарки, фестивалі виконують функцію катализатора сучасних трендів, формують попит і задають темпи мистецьких дискурсів. Участь у бієнале чи ярмарку підвищує видимість митця чи регіону й може привернути інвестиції або залучити зарубіжних партнерів. На цих заходах регіони мають шанс презентувати свій культурний продукт та отримати досвід просування його на міжнародній арені. Проте участь потребує ресурсів і стратегії, тому

важлива координація на рівні місцевої влади та інституцій. Для Чернігівщини участь у міжнародних ініціативах може стати точкою росту культурного потенціалу й розвитку креативної індустрії, бо відомо, що регіони, які активно співпрацюють із технологічними партнерами та підтримують інноваційні формати, сприймаються як більш динамічні культурні простори [17].

Чернігівський регіон у культурному контексті України має довгу історію художніх традицій, архітектурної спадщини, народного мистецтва та унікальний культурний бекграунд для творчості, що формує потужну базу для поєднання з новими мистецькими практиками. Існує мережа музеїв, мистецьких шкіл, галерей, культурних центрів, фестивалів (музичних, літературних), які можуть бути майданчиками для впровадження сучасних трендів. Цей спадок може стати ресурсом для сучасного мистецтва, яке інтерпретує місцеві сюжети в нових формах. Історико-культурна спадщина регіону також приваблює туристів, що відкриває економічні можливості для мистецьких проєктів. Тому для Чернігівщини важливим є потенціал культурно-туристичного ресурсу – історичні пам'ятки, природа, традиційні мистецтва, які можуть стати частиною мистецьких маршрутів або імерсивних проєктів. Реалізуючи потенціал культурно-туристичного ресурсу, Чернігівщина може поєднати історичні пам'ятки із сучасними мистецькими маршрутами, створюючи мультимедійні туристичні продукти. Імерсивні експозиції або фестивали на історичних локаціях здатні привернути увагу нових аудиторій. Використання історичних мотивів у цифрових інсталяціях чи перформансах створює міст між минулим і сьогоденням. Однак інфраструктурні проблеми (транспорт, сервіс, технічне оснащення) обмежують можливості масштабних проєктів. Крім того, необхідна координація між культурними інституціями й туристичними операторами для створення конкурентоспроможних пропозицій. Розвиток таких продуктів вимагає

інвестицій і просування в digital-просторі. Тому потенціал є, але його реалізація потребує стратегічного планування.

Отже, історичний контекст – не перешкода, а потенційний каталізатор інновацій. Проте сьогодні регіон стикається з деякими обмеженнями: недостатнє фінансування, слабка матеріально-технічна база, мізерна цифровізація деяких закладів культури. Також важливо враховувати демографічні й соціальні особливості й усіляко залучати молодь, яка може бути каталізатором змін, бо має більше контактів із глобальною культурою. Цей контекст дає змогу оцінити, що вже є і куди можна рухатися далі, упроваджуючи сучасні тренди світового мистецтва в культурне життя Чернігівщини.

Культурна інфраструктура Чернігівського регіону складається з державних і громадських інституцій, кожна з яких відіграє свою роль у просуванні культури. Серед них 21 заклад культури і мистецтв обласного підпорядкування та 8 обласних відділень Національних творчих спілок України. Музеї і галереї часто фокусуються на збереженні спадщини, але поступово вводять сучасні формати експозицій, стараючись уникати риторики музейного консерватизму й шукати актуальні інтерпретації [4]. Наприклад, проєкт «Війна впритул», який за допомогою кругових панорам у форматі 360°, відео з дронів та 3D-моделювання в деталях демонструє світовій спільноті, як виглядають наслідки кількомісячних російських обстрілів житлових та громадських будівель Чернігова [15]; проєкт «Дерев'яне мереживо Чернігова» в онлайн-музеї дерев'яного зодчества Чернігівщини [5]. Мистецькі школи формують базові навички, але їм часто бракує програм із нових медіа та організації культурних заходів. Фестивали приваблюють аудиторію і створюють майданчики для експериментів, проте їхня регулярність і якість залежать від фінансування. Саме тому дуже важливою є співпраця між цими інституціями для обміну ресурсами й досвідом, бо підсилення інфраструктури – ключ до масштабування впливу сучас-

них трендів світового мистецтва на культуру Чернігівського регіону.

Останнім часом, незважаючи на воєнний стан, митці Чернігівського регіону активно інтегруються в культурні контексти всеукраїнського та міжнародного рівня. Вони беруть участь у глобальних виставках, творчих музичних проєктах загальноукраїнського масштабу, театральних міжнародних виступах, мистецьких платформах, пов'язаних із партнерствами UNESCO та громадськими організаціями. Після початку повномасштабної війни творчі ініціативи Чернігівщини інтегрувалися в міжнародні благодійні проєкти, зокрема брали участь в онлайн-концертах на підтримку внутрішньо переміщених осіб, співпрацювали з європейськими фондами та проводили перформанси для міжнародної аудиторії.

Наприклад, фотовиставка «Chernihiv: Life in the Siege» (Мальта, 2023) висвітлювала руйнування міста під час війни та культурні втрати, звертаючи увагу міжнародної спільноти на долю Чернігівщини під час повномасштабного вторгнення [19]. Платформи на кшталт ArtConnect, Saatchi Art Online Exhibitions, Virtual Art Week неодноразово включали віртуальні виставки художників з України, у тому числі митців із Чернігова, що репрезентували свої роботи в цифровому форматі для світової аудиторії. Проєкт «Як звучить Чернігів» став першою частиною всеукраїнського музичного реаліті-проєкту «Як звучить Україна», що документує створення музики під час подорожей по регіонах [9]. У межах проєкту «Chernihiv is Europe» під патронатом Національної комісії UNESCO, відбулися різні культурні ініціативи, включаючи пленери, виставки, концерти та інтерактивні мистецькі події [18]. Аматорський театр тіней *Fireflies* із Чернігова неодноразово був учасником телевізійних талант-шоу як в Україні, так і за кордоном (включно з Польщею), що підвищило видимість чернігівських виконавських мистецтв у міжнародному культурному просторі. Проєкт зі всеукраїнським охоп-

ленням «Зелена сцена» створив відкритий майданчик для музичних гуртів і артистів із різних регіонів України, дозволяючи місцевим митцям залучати широку аудиторію до сучасної творчості [16]. Чернігівські музиканти й академічні колективи брали участь у міжнародних онлайн-концертах і музичних фестивалях за ініціативами World Music Festival, поширюючи українську музику на глобальному рівні. У проєкті «Music Without Borders» (2022–2024) виконавці з Чернігова виступали в рамках міжнародних онлайн-концертів, спільних записів і творчих колаборацій. Чернігівські митці та колективи активно долучаються до програм у межах European Cultural Season, здебільшого в онлайн-форматі: презентації, виставки, творчі діалоги та майстер-класи за участі митців із ЄС.

Це свідчить про зростання ролі творчих спільнот Чернігівщини у формуванні культурного діалогу як на національній, так і міжнародній арені й демонструє, що міжнародні гранти та програми обміну дають ресурси й експертизу для локальних ініціатив та сприяють мережевій інтеграції. Співпраця відкриває доступ до технологій, практичних методик і кураторських стандартів. Для Чернігівщини це шанс показати свої проєкти на ширшій арені й залучити іноземних партнерів.

Вплив сучасних світових мистецьких трендів на культурне життя Чернігівщини неможливо не помітити, бо він є постійним, багатовекторним та спонукальним до позитивних змін.

За останні роки у світі все більше поширюються експерименти з віртуальними турами, відеоартом і мультимедійними інсталяціями. Ці формати розширюють аудиторію, дозволяючи долучати глядачів дистанційно та створювати нові візуальні наративи. Використання VR/AR також підвищує цінність туристичних продуктів, додаючи інтерактивності екскурсіям. Водночас цифрові формати вимагають знання прав інтелектуальної власності й технічного серві-

су. Навчальні заклади поступово освоюють технології, проте часто бракує фахівців та обладнання для масштабного впровадження. Наприклад, з 2020 року на кафедрі мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка реалізується довгостроковий соціокультурний проєкт – «Мистецький потенціал туризму в Чернігівському регіоні». Метою проєкту є ознайомлення якомога більшої кількості громадян із потенціалом використання всіх видів мистецтв у туристичній діяльності Чернігівщини. Одним із завдань студентів було створення рекламного відеоролика розробленого ними віртуального туристичного маршруту, що включає артоб'єкти з одного або кількох видів мистецтв. Щороку в соцмережах презентується відеоролик із кращими роботами студентів [13]. Тобто це можливість, але вона потребує інституційної підтримки. Саме тому одним із проявів впливу світових тенденцій є поява цифрових виставкових форматів, використання відеоарту, VR та AR у культурних заходах та музеях регіону, що вже спостерігається в Україні загалом [14].

Вплив на культурну ідентичність регіону проявляється в поступовій трансформації сприйняття мистецтва: мешканці Чернігова стають активними учасниками культурного процесу, що відображає взаємодію глобальних трендів із локальними традиціями. Інтерактивні форми мистецтва сприяють зміні ролі відвідувача – він стає більш активним, комунікабельним, що підвищує культурну свідомість і зацікавленість молодих людей. Інтерактивні практики перетворюють пасивного відвідувача на співтворця, що посилює залученість і емоційну віддачу від подій. У Чернігові та області досвід експериментів із воркшопами, партисипативним мистецтвом та громадськими проєктами показує високу зацікавленість молоді, особливо при проведенні їх за участі зарубіжних митців та підтримки грантових програм, що стимулює обмін ідеями та підвищує якість культурних продуктів. Такий підхід

сприяє формуванню громадянської активності й зміцненню спільноти територіальної громади. Організатори та артменеджери завжди прагнуть адаптувати проведення заходів, ураховуючи потребу глядачів у взаємодії та безпосередньому досвіді спільної залученості. Практика показує, що інтерактивність підвищує вимоги до логістики та фасилітації подій. Водночас вона відкриває шлях до інклюзивних форматів, залучаючи ширші групи населення.

Оскільки одним з основних сучасних трендів світового мистецтва є інклюзивність, то розвиток нових форматів має супроводжуватися заходами з доступності: аудіоописи, адаптовані інтерфейси, інклюзивні програми для людей з ООП тощо. Інклюзивні практики розширюють аудиторію і роблять культуру доступною для всіх верств населення. Працівники культури Чернігівського регіону включають критерії інклюзії при плануванні подій і бюджетуванні, що підвищує соціальну віддачу проєктів і їхню легітимність у громаді. Інклюзія також сприяє сталості й етичності культурних практик. Такий підхід підсилює суспільну цінність мистецтва. Наприклад, громадською радою «Єдиний мистецький простір» при Чернігівській обласній військовій адміністрації організовано дуже багато культурних мистецьких проєктів у Чернігівському регіоні різного напрямку, включаючи інклюзивні проєкти. Зокрема, музична вистава «Бентежно-геніальне безумство» – це трагікомедія про ментальне здоров'я, що стала спільним проєктом українських митців (Чернігів, Київська опера, гурт BENTEGA), яка мала свою європейську прем'єру 19 жовтня 2025 року в Theater Vogrommern у Штральзунді (Німеччина), порушуючи актуальні теми ментального здоров'я українського суспільства [1].

Останнім часом відчутним стає вплив сучасних світових мистецьких трендів на мистецьку освіту й професійні навички. Світові тренди стимулюють трансформацію мистецької освіти до освітніх програм: ЗВО

додаються курси чи дисципліни, пов'язані із цифровим мистецтвом, мультимедійними практиками, івент-форматом. Це підвищує конкурентоспроможність випускників і їхню здатність працювати в сучасних культурних інституціях. Скажімо, у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка до ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти входять, зокрема, такі ОК: «Тренди сучасного світового мистецтва», «Інформаційні технології в СКД», «Менеджмент мистецького туризму», «Маркетинг та PR-технології», «Івент менеджмент», «Менеджмент виставкової діяльності», «Артменеджмент», «Інклюзія в SKC» та ін. Однак освітнім установам потрібні ресурси для оновлення матеріально-технічної бази та підготовки викладачів, і саме партнерство з фахівцями-практиками та міжнародні стажування допомагають заповнити прогалини. Інтеграція практичних кейсів у навчання – ключ до формування реальних компетенцій. Отже, вплив сучасних світових трендів на мистецьку освіту Чернігівського регіону є помітним і вимагає системної підтримки.

Синтез традиційного й сучасного у творчих практиках також є результатом впливу світових мистецьких трендів на культурне життя Чернігівщини. Сьогодні відбувається поступове переосмислення традиційної культури – митці Чернігівщини все частіше використовують мотиви фольклору, місцеві теми, історію, але з новими технологічними формами, символами чи стилістикою. Такий синтез зберігає регіональну ідентичність, водночас роблячи культурний продукт релевантним для сучасної аудиторії. Проекти, що поєднують ремесло та digital-архіви, стають прикладами стійкої творчості. Не всі вони однаково успішні, бо інколи виникають проблеми з доступом до техніки, кваліфікацією кадрів, фінансуванням та інфраструктурою. Однак митці Чернігівського регіону усвідомлюють те, як важливо зберегти етичні підходи до використання традицій, залуча-

ючи носіїв культури до процесу. У результаті це покращує культурні бренди регіону й нові форми експорту культурного продукту. Усе це сприяє підвищенню престижу локальних ініціатив.

Наприклад, рок-співак Саша Чемеров створив відеороботу «Щедрий Че» у співпраці з академічним ансамблем пісні й танцю «Сіверські клейноди» Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів та концертних програм. Проект став продовженням масштабної культурної ініціативи громадської ради «Єдиний мистецький простір», першою роботою якої була композиція «Душа народу» у виконанні ОНУКА. «Щедрий Че» є авторським переосмисленням «Щедрика» Миколи Леонтовича, що поєднує сучасні музичні напрями з фольклорною традицією. Композиція не є класичною інтерпретацією відомого твору, а радше експериментальною сумішшю різних стилів – електронної музики, поп, дум-року та фольклору. Саме автентична народна складова, додана «Сіверськими клейнодами», стала важливою частиною звучання. Відеоробота наповнена символічними образами сучасної війни – зокрема танком замість ялинки та мотивами опору, що підкреслюють міфологічний і водночас святковий характер проекту. Образ Саші Чемерова у відео символізує сучасного українця, який тримає свій фронт – у війську, медицині, культурі чи медіа, підкреслюючи єдність мистецтва, спротиву та національної ідентичності [3].

Для масштабної адаптації трендів світового мистецтва в Чернігівському регіоні потрібні інвестиції в обладнання, програмне забезпечення й навчання персоналу, що часто є проблемою для регіональних бюджетів. Відсутність стабільного фінансування означає, що багато ініціатив залежить від одноразових донорів. Це створює ризики для сталості проектів і персоналу. Тому вирішення цих викликів потребує скоординованої політики й мережевої співпраці.

Неможливо оминути увагою соціокультурні наслідки впливу сучасних світових мистецьких трендів на культурне життя

Чернігівського регіону. Упровадження нових форматів змінює очікування місцевої аудиторії: люди стають більш відкритими до експериментів та сучасних форм мистецького вислову. Молодші покоління особливо активно реагують на інтерактивні й цифрові проекти, що змінює демографію відвідування. Водночас частина консервативної аудиторії може відчувати відчуженість від нових практик, що вимагає діалогових підходів. Освітні програми й популяризація допомагають подолати розрив між традицією та інновацією. Зрештою, зміна сприйняття сприяє більшому культурному різноманіттю й плюралізму, що відкриває простір для багатомірної культурної політики.

Усе більше зараз на Чернігівщині з'являються групи творців, кураторів і менеджерів, орієнтованих на інновації, які формують основу локального креативного класу. Ці спільноти створюють мережі обміну, резиденції і спільних проєктів, підвищуючи професійний рівень. Наприклад, «Єдиний мистецький простір Чернігівщини» – це регіональна культурна ініціатива, спрямована на консолідацію митців, творчих колективів, культурних інституцій і громад Чернігівського регіону з метою спільної реалізації мистецьких проєктів та популяризації культурної спадщини краю, особливо в умовах повномасштабної війни. Основні напрями діяльності: створення міжжанрових мистецьких проєктів; сучасне переосмислення традиційної культури та розвиток партнерств на всеукраїнському й міжнародному рівнях. Платформа функціонує як відкрита спільнота. До її складу входять професійні музиканти, фольклорні й академічні ансамблі, художники, хореографи, актори, викладачі мистецьких шкіл і закладів вищої освіти, а також методисти з питань нематеріальної культурної спадщини. Реалізовані проєкти демонструють успішну інтеграцію регіональної культури Чернігівщини в загальноукраїнський культурний простір та підтверджують ефективність нової моделі регіонального культурного розвитку [8].

Ще одним прикладом є «Фабрична, 12» у Чернігові – це сучасний етнографічний музичний простір, створений у 2024 році фронтвумен гурту ОНУКА Натою Жижченко та музичним продюсером Євгеном Філатовим. Простір розташований у родинному будинку, діда Нати Жижченко – заслуженого майстра народних інструментів Олександра Шльончика, музиканта й дослідника української культури, що створив унікальну майстерню-лабораторію з виготовлення традиційних інструментів. Проєкт «Фабрична, 12» поєднує освітню, мистецьку та етнографічну складові й має на меті популяризацію народних музичних інструментів, їх історії та використання в сучасній музиці. У межах простору регулярно проводяться лекції, творчі зустрічі, майстер-класи, виступи й експерименти, зокрема лекція про історію та переосмислення народних інструментів гурту ОНУКА, а також бесіди з відомими українськими музикантами – KRUTЬ, «Пиріг і Батіг», Alyona Alyona, «ДахаБраха» та іншими про фольклор, культурну ідентичність і музичні практики. Також у проєкті використовується 3D-друк народних інструментів, що поєднує традиційне із сучасними технологіями та сприяє збереженню ремісничих знань у новому форматі. Значення «Фабричної, 12» виходить далеко за межі Чернігова: частина цього проєкту транслюється на ютуб-каналі Суспільне Чернігів, а сам цикл отримав спеціальну відзнаку премії MEGOGO MUSIC AWARDS у категорії «Музика нашої єдності». Простір стає платформою для пошуку коренів, пізнання культурного коду й переосмислення традиційної музичної культури в сучасному контексті, залучаючи як локальних, так і відомих українських артистів до діалогу про спадщину, ідентичність і творчість [12].

Підтримка таких ініціатив сприяє створенню робочих місць і бізнес-можливостей у культурній сфері. Водночас важливо забезпечити інклюзивність, аби креативний простір не став закритим клубом для обраних. Спільноти також можуть виступати як аген-

ти змін у місцевій політиці культури. Їхній розвиток залежить від доступу до ресурсів і навчання.

Важливо пам'ятати, що активне запозичення глобальних трендів може призводити до уніфікації культурних продуктів і витіснення локальних форм. Якщо адаптація відбувається без участі носіїв традиції, це може спричинити втрату автентичності. Комерціалізація мистецтва посилює цей ризик, орієнтуючи продукти на масовий ринок. Щоб уникнути цього, потрібна підтримка локальних практик і освіта аудиторії. Поєднання сучасного і традиційного має базуватися на етичних принципах співпраці. Таким чином, баланс між інновацією та збереженням – ключове завдання працівників культури та митців Чернігівщини.

Висновки. Отже, можна зробити висновки, що Чернігівський регіон має потужний історико-культурний потенціал, розвинену мережу закладів культури та активне мистецьке середовище, яке функціонує в умовах сучасних соціокультурних змін, зокрема воєнного стану та суспільних трансформацій. Світові мистецькі тренди вже впливають на Чернігівщину через появу цифрових практик, інтерактивних проєктів

і зміни в освіті. Вони проникають у культурний простір регіону через діяльність творчих колективів, мистецьких інституцій, освітніх закладів, фестивальний рух і цифрові платформи, але їхній ефект поки що неповний через інфраструктурні й фінансові обмеження. Для посилення впливу сучасних трендів світового мистецтва на культуру Чернігівського регіону потрібні комплексні заходи: інвестиції в техніку та навчання, стратегічна підтримка від влади і розвиток мережевих партнерств. Варто формувати політику інклюзії, цифровізації та міжнародної співпраці, щоб забезпечити сталість мистецьких проєктів.

Дослідження впливу сучасних світових мистецьких трендів на локальні культурні процеси Чернігівського регіону відкриває широкі перспективи для подальшої наукової роботи. Значний інтерес представляє дослідження сприйняття сучасного мистецтва мешканцями регіону, що передбачає проведення соціологічних опитувань, інтерв'ю та аналіз культурної поведінки аудиторії. Такий підхід забезпечить комплексне розуміння того, як світові тренди впливають не лише на професійне мистецтво, а й на широкую культурну свідомість громади.

Джерела та література

1. Бентежно-геніальне безумство: вистава. *Київська опера: офіційний вебсайт*. URL : <https://kyivoperatheatre.com.ua/show/bentezhno-genialne-bezumstvo/> (дата звернення 28.12.2025).
2. Гончаренко І., Мулкохайнен В. Вплив світових трендів коміксової культури на формування українського мальовису. *Матеріали конференцій МЦНД: IV Міжнар. наук. конф. «Розвиток наук в умовах нової реальності: проблеми та перспективи» (м. Умань, 28 березня 2025 р.)*. 2025. С. 270–272. URL : <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/678>.
3. Денисенко О. «Щедрий Че» – це від Саші Чемерова та «Сіверських клейнодів»: про нову пісню та співпрацю з чернігівськими артистами. *Суспільне Чернігів*. 2023. 12 січня. URL : <https://suspilne.media/chernihiv/357640-sedrijce-vid-sasi-cemerova-ta-siverskih-klejnodiv-pro-novu-pisnu-ta-spivpracu-z-cernigivskimi-artistami/> (дата звернення 28.12.2025).
4. Департамент культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації : офіційний вебсайт. URL : <https://dkult.cg.gov.ua/index.php?id=41266&tp=1&pg=> (дата звернення 28.12.2025).
5. Дерев'яне мереживо Чернігова: онлайн-музей та краудфандингова платформа. URL : <https://demer.cn.ua/> (дата звернення 28.12.2025).
6. Длугопольська Т. Інвестування в твори мистецтва: аналіз динаміки світового артринку та сучасних трендів його розвитку. *Журнал європейської економіки*. 2025. Т. 24. № 1. С. 115–134. URL : <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1850>. DOI : <https://doi.org/10.35774/jee2025.01.113>.
7. Дюкарев Т. Вплив глобалізаційних процесів на український артринок у першій чверті XXI століття. *Культурологічна думка*. 2024. Вип. 25. С. 152–163. DOI : <https://doi.org/10.24919/3083-6158.17/59.22>.

8. Єдиний мистецький простір Чернігівщини за рік: низка проєктів та понад мільйон гривень на ЗСУ. *Чернігівська обласна державна адміністрація : офіційний вебсайт*. 2024. 6 лютого. URL : <https://cg.gov.ua/index.php?id=489250&tp=page> (дата звернення 28.12.2025).
9. Крижева Т. «Як звучить Чернігів»: українські митці представили творчий проєкт. *Суспільне Чернігів*. 2023. 8 лютого. URL : <https://suspilne.media/chernihiv/379547-ak-zvucit-cernigiv-ukrainski-mitci-predstavili-tvorcij-proekt/> (дата звернення 28.12.2025).
10. Марущак О., Гандзій Н., Красильникова І., Голінська Т. Автентичність традицій в сучасному мистецькому просторі України. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*. 2025. № 6. С. 41–51. DOI : [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2025\(5-2\)-22](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2025(5-2)-22).
11. Панас Н. М. Використання цифрових технологій у музейній та пам'яткоохоронній діяльності. *Молодий вчений*. 2019. № 6 (70). С. 257–259. DOI : <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-6-70-49>.
12. Події. *Артпростір «Фабрична, 12» : офіційний вебсайт*. URL : <https://fabrychna12.com/events/1> (дата звернення 28.12.2025).
13. Участь студентів у соціокультурному проєкті «Мистецький потенціал туризму в Чернігівському регіоні». *Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка : офіційний вебсайт*. URL : <http://chnpu.edu.ua/component/k2/item/5044-uchast-studentiv-u-sotsiokulturnomu-proiekti-mystetskyi-potentsial-turyzmu-v-chernihivskomu-rehioni> (дата звернення 28.12.2025).
14. Чепелик О. Імерсивні середовища, VR, AR в українському сучасному мистецтві останніх років. *Сучасне мистецтво*. 2021. Вип. 17. С. 23–40. DOI : <https://doi.org/10.31500/2309-8813.17.2021.248423>.
15. Чернігів: віртуальний тур. *Війна впритул: VR-музей*. URL : <https://war.city/uk/tours/chernigiv/> (дата звернення 28.12.2025).
16. Чернігівська музична студія «Che Studio» : офіційний вебсайт. URL : <https://chestudio.info/> (дата звернення 28.12.2025).
17. Шакун Н. В. Креативні індустрії як фактор формування людського капіталу. *Конкурентоспроможність вищої освіти України в умовах інформаційного суспільства: збірник тез II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 11 жовтня 2019 р.)*. Чернігів : ЧНТУ, 2019. С. 67–69.
18. Chernihiv is Europe. *Cultural North*. URL : <https://culturalnorth.org/chernihiv-is-europe-en/> (дата звернення 28.12.2025).
19. Chernihiv: Life in the Siege : photo exhibition / Malta Further and Higher Education Authority; Galagan Art Museum. 2023. URL : https://mfhea.mt/chernihiv_photo_exhibition/ (дата звернення 28.12.2025).
20. Durand-Ruel V. M., Zarobell J. Contemporary art from the Global South in the art auction market from 2020 to 2022. *Arts & Communication*. 2024. Vol. 2. Issue 1. Art. 1608. DOI : <https://doi.org/10.36922/ac.1608>.
21. Xiaoyu Y. The Subversion and Reconstruction of Visual Design Concepts by Contemporary Artistic Trends. *Frontiers in Art Research*. 2023. Vol. 5. Issue 6. P. 47–52. DOI : <https://doi.org/10.25236/FAR.2023.050609>.
22. Yang Ding. The Impact of Artificial Intelligence on Art Research: An Analysis of Academic Productivity and Multidisciplinary Integration. *arXiv preprint*. 2024. arXiv:2412.04850 [cs.DL]. DOI : <https://doi.org/10.48550/ARXIV.2412.04850>.

References

1. ANON. Embarrassingly Ingenious Madness: A Performance. *Kyiv Opera: Official Web-Site* [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <https://kyivoperatheatre.com.ua/show/bentezhno-genialne-bezumstvo/> [in Ukrainian].
2. HONCHARENKO, Iulitta, Viktoriia MULKOKHAINEN. The Influence of Global Trends in Comic Culture on the Formation of Ukrainian Comic Book. *Conference Proceedings of the International Centre of Research: The Fourth International Scientific Conference “The Development of Sciences in the Conditions of New Reality: Problems and Prospects” (Uman, March 28, 2025)*, pp. 270–272. Uman, Ukraine [online]. Available from: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/678> [in Ukrainian].
3. DENYSENKO, Olena. “Generous Che” is from Sasha Chemerov and “Siveria Crests”: On the New Song and Cooperation with Chernihiv Artists. *Suspilne Chernihiv*. 2023. January 12 [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <https://suspilne.media/chernihiv/357640-sedrij-ce-vid-sasi-cemerova-ta-siverskih-klejnovid-pro-novu-pisnu-ta-spivpracu-z-cernigivskimi-artistami/> [in Ukrainian].
4. ANON. *Department of Culture and Tourism, Nationalities and Religions of the Chernihiv Regional State Administration: Official Website* [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <https://dkult.cg.gov.ua/index.php?id=41266&tp=1&pg=> [in Ukrainian].

5. ANON. *Wooden Lace of Chernihiv: Online Museum and Crowdfunding Platform*. *Online Museum* [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <https://demer.cn.ua/> [in Ukrainian].
6. DLUHOPOLSKA, Tetiana. Investing Works of Art: Analysis of the Dynamics of the Global Art Market and Modern Trends of Its Development. *Journal of European Economy*, 2025, vol. 24, no. 1, pp. 115–134 [online]. Available from: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1850>. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2025.01.113>. [in Ukrainian].
7. DIUKARIEV, Tymofii. The Influence of Globalization Processes on the Ukrainian Art Market in the First Quarter of the 21st Century. *The Culturological Thought*, 2024, iss. 25, pp. 152–163. DOI: <https://doi.org/10.24919/3083-6158.17/59.22> [in Ukrainian].
8. ANON. The Unified Artistic Space of Chernihiv Region for a Year: A Series of Projects and Over a Million Hryvnias for the Armed Forces of Ukraine. *Chernihiv Regional State Administration: Official Website*. 2024, February 6 [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: [https://cg.gov.ua/index.php?id=489250&tp=page 1850](https://cg.gov.ua/index.php?id=489250&tp=page%201850) [in Ukrainian].
9. KRYZHEVA, Tetiana. “How does Chernihiv Sound”: Ukrainian Artists have Presented a Creative Project. *Suspilne Chernihiv*. 2023, February 8 [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <https://suspilne.media/chernihiv/379547-ak-zvucit-cernigiv-ukrainski-mitci-predstavili-tvorcij-proekt/> [in Ukrainian].
10. MARUSHCHAK, Oksana, Nataliia HANDZII, Iryna KRASYLNYKOVA and Tetiana HOLINSKA. Authenticity of Traditions in the Modern Art Space of Ukraine. *Art in the Culture of Modernity: Theory and Practice of Training*, 2025, no. 6, pp. 41–51. DOI: [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2025\(5-2\)-22](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2025(5-2)-22) [in Ukrainian].
11. PANAS, Nataliia. Use of Digital Technologies in Museum and Monument Protection Activities. *Young Scientist*, 2019, no. 6 (70), pp. 257–259. ADOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-6-70-49> [in Ukrainian].
12. ANON. Events. *Art Space “Fabrychna, 12”: Official Website* [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <https://fabrychna12.com/events/1> [in Ukrainian].
13. ANON. Students’ Participation in the Social and Cultural Project “Artistic Potential of Tourism in the Chernihiv Region”. *T. H. Shevchenko National University “Chernihiv Collegium”: Official Website* [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <http://chnpu.edu.ua/component/k2/item/5044-uchast-studentiv-u-sotsiokulturnomu-proiektimystetskyi-potentsial-turyzmu-v-chernihivskomu-rehioni> [in Ukrainian].
14. CHEPELYK, Oksana. Immersive Environments, VR, AR in Ukrainian Modern Art of Recent Years. *Modern Art*, 2021, iss. 17, pp. 23–40. DOI: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.17.2021.248423> [in Ukrainian].
15. ANON. Chernihiv: Virtual Tour. *War Up Close: VR-Museum* [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <https://war.city/uk/tours/chernihiv/> [in Ukrainian].
16. ANON. *Chernihiv Music Studio “Che Studio”: Official Website* [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <https://chestudio.info/> [in Ukrainian].
17. SHAKUN, Nataliia. Creative Industries as a Factor of the Formation of Human Capital. *Competitiveness of Higher Education in Ukraine in the Conditions of the Information Society: Collected Abstracts of the Second International Theoretical and Practical Conference (Chernihiv, October 19, 2019)*. Chernihiv: ChNTU, 2019, pp. 67–69 [in Ukrainian].
18. ANON. Chernihiv is Europe. *Northern Cultural Capital* [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: <https://culturalnorth.org/chernihiv-is-europe-en/> [in English].
19. ANON. Malta Further and Higher Education Authority. (2023, April). *Chernihiv: Life in the Siege. Photo Exhibition* [online] [viewed 28 December 2025]. Available from: https://mfhea.mt/chernihiv_photo_exhibition/ [in English].
20. DURAND-RUEL, Victoria Mouraux, John ZAROBELL. Contemporary Art from the Global South in the Art Auction Market from 2020 to 2022. *Arts & Communication*, 2024, vol. 2, iss. 1, art. 1608. DOI: <https://doi.org/10.36922/ac.1608> [in English].
21. XIAOYU, Yan. The Subversion and Reconstruction of Visual Design Concepts by Contemporary Artistic Trends. *Frontiers in Art Research*, 2023, vol. 5, iss. 6, pp. 47–52. DOI: <https://doi.org/10.25236/FAR.2023.050609> [in English].
22. DING, Yang. The Impact of Artificial Intelligence on Art Research: An Analysis of Academic Productivity and Multidisciplinary Integration. *Cornell University. arXiv preprint*. 2024. *arXiv:2412.04850 [cs.DL]*. Available from: <https://arxiv.org/abs/2412.04850>. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2412.04850> [in English].

Конфлікт інтересів

Автор не має потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

Отримано / Received 30.12.2025

Рекомендовано до друку / Recommended for publishing 03.03.2026

Опубліковано / Published 04.03.2026